

CEA MAI NEIUBITĂ POETĂ (MIA CERNA)
The Most Unloved of Poetesses

Al. CISTELECAN, Professor Ph.D.,
“Petru Maior” University of Tîrgu Mureş

Abstract: The essay retraces the biography of Mia Cerna and analyzes the poems from her only published volume. The personal touch of the poetess is the lament of the lonely and unloved woman.

Keywords: Mia Cerna, Maria Florescu, Lugoj, Banat, unhappiness, frustration, lament, unshared love.

De nu exagerează (ceea ce se prea poate, că-i o fire cam plîngăreață), Mia Cerna a fost cea mai nefericită în amor dintre toate poetele române. Că va fi avut și ea decepții și va fi suferit trădări, e lucru sigur, întrucît *Caier-ul ei de iubire*¹ e plin de asemenea reproșuri, lamentații și incidente; dar acestea sunt temele - cu mai vioaie sau mai blîndă dialectică psihologică - mai tuturor poetelor din primele garnituri. La Mia situația e însă mult mai gravă, de nu gravă de tot; căci dacă poeta nu minte (și-n orice caz, chiar dacă ea minte, poezia nu minte), e cea mai neiubită dintre toate femeile (române): ”La geamul meu n-au răsunit în noapte/ Sfiioase glasuri de vioară,/ Nici șoapte dulci, înăbușite,/ Nu mi-au cerșit iubirea de fecioară.../ Doar mi-a cîntat vre-o mierlă tristă,/ Și-mi susura pîrîu-n vale,/ Iar crinii-și irosiau tămîia -/ Dar tu nu te iviai pe cale...//...// Am stat la geam o viață-ntreagă,/ Pîn' părul negru s-a albit;/ Pîn' inima mea cea fierbinte/ Și buzele mi s-au răcit.../ Și-atunci, înfrîntă mi-am plecat/ Genunchii, necuprinși de tine,/ În fața sorții fără milă,/ Că nu m-a iubit nime, nime...” (*Pe mine nimenea nu m-a iubit*). O viață trăită-n așteptare zadarnică, tot cu ochii pe fereastră, e, desigur, o paradigmă dezolantă absolut. Aici nici nu mai e vorba de lirismul ”didonic” al lui Vladimir Streinu, ci de soartă și mai crudă. Căci Mia a fost părăsită dinainte de a fi înțilnită, părăsită cumva metafizic. Firește, așa un destin crudel e croit numai pentru poezie, căci în viața civilă Mia a fost o lugojană activă, o lugojană de prim-plan. O chema, de fapt, Maria Florescu și era profesoară. S-a născut la 18 ian. 1883, în Labașinț (Arad), dar s-a mutat repede cu familia (taică-său era notar și făcea și el versuri ”satirice” și de la el, zice Gheorghe Luchescu, a moștenit Mia talentul)² lîngă Lugoj, la Coștei (a murit la Lugoj, în 1940). La Coștei a fost frumos, ba chiar minunat, căci, zice ea, aici a crescut ”în parfumul violetelor, smirna salcîmilor și vîjîitul apelor din parcul canalului Bega.” La flori a rămas sensibilă, le

¹ Mia Cerna, *Caier de iubire*. Versuri, Tipografia Națională, Lugoj, 1929.

² Toate datele biografice sunt luate de la Gheorghe Luchescu, *Lugojul cultural-artistic. (Tradiție și contemporaneitate)*, Timișoara, 1975, pp. 62-63. Dicționarele, inclusiv cel al *Scriturilor din Banat*, au pierdut-o pe nefericita Mia. Dar ce s-o mai căinez eu degeaba pe Miuța, cînd pînă și un critic și istoric literar de maximă galanterie (și încă lugojan!... dacă-și poate imagina cineva așa ceva!) cum e Cornel Ungureanu o trece sub definitivă tăcere în chiar cartea unde ar fi putut avea și ea norocul să fie pomenită: *Geografia literaturii române, azi.*, IV, *Banatul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003. Uneori îți vine să crezi că istoricii literari – iar criticii și mai și – n-au pic de suflet.

împletește mereu în versuri, dar peisagistică nu prea face, ceea ce nu e în obișnuița ardelențelor, devotate desenatoare de plaiuri - cu drag, hărnicie și nostalgie. Face școala primară în Coștei, iar studiile secundare la Arad și Sibiu. Inspirația o prinde întâia oară la Băile Herculane, de unde, zice Luchescu, și pseudonimul, iar Tiberiu Brediceanu o îndrumă spre *Luceafărul* sibian, unde și debutează.³ Cu vremea mai publică și-n *Drapelul* lugojan (unde a fost și redactor), în *Semenicul* (tot lugojan), *Cosânzeana*, dar și-n reviste – zice tot Luchescu – din Bucovina, devenind, după Florița-Seracin, ”cea mai apreciată poetă bănățeană a timpului”.⁴ Un titlu meritat, desigur, și necontestat, mai ales că nu prea erau alte bănățence de poezie care s-o rivalizeze. Poeziile strânse-n sertar (așa s-ar înțelege din *Versurilor mele*: ”V-am aruncat ca pe vitregi,/ Copii ai sbuciumului meu,/ În fundul unui scrin -/ Dar anii care au trecut/ Au pus durerii stăvilă/ Și dorului alin” etc.; s-ar părea că Mia ținea de estetica oarecum curativă; oricum, versurile merg în pas cu pasiunea și se opresc atunci când aceasta se stinge) ies în volum în 1929, când, după Luchescu, primește un ajutor de la Goga (poate nu de la el din buzunar, ci doar prin intermediul lui; deși, dacă-ntr-adevăr volumul ”a fost mult prețuit de Octavian Goga”, cum zice Florița-Seracin,⁵ n-ar fi exclus). Mia a rămas, însă, modestă și după debutul editorial.⁶ Și nici nu prea mai scrie poezie, căci se reprofilează pe proză/povești (din care scoate câteva volume – *Bătălia Împăratului Frunză Verde*, Lugoj, 1936, *Inel-Irinel și Domnița Iconița*, I, Timișoara, 1938, *Galbănelul Împăratului*, Povești, II, Timișoara, 1938) și pregătește – dar nu mai apucă să publice – o culegere de nuvele și povestiri – *Clopoștii amintirilor*.⁷ Cu un cuvânt bun, de la Luchescu citire, ”prin tot ce a realizat, Mia Cerna și-a cucerit un loc în literatura română din Transilvania, alături de Maria Cunțan, cu care împarte un premiu al revistei *Luceafărul*”⁸ (cel din Sibiu, desigur, nu cel din Timișoara, al lui Aurel Cosma jr.). Mia n-a lipsit, firește, din viața culturală a Lugojuului, fiind activă la festivități și-n Astra. În 1939, la concertul comemorativ Eminescu, organizat de Astra lugojană, recită și ea din poet (inclusiv în germană; are câteva traduceri din germană și-n volum),⁹ iar în cadrul Adunării generale a Astrei bănățene (ținută tot în 1939 la Lugoj), prezintă expoziția organizată de Camera Agricolă Severin.¹⁰ Era, așadar, reprezentantă și reprezentativă pentru oraș. Din păcate, nu la fel de reprezentativă a fost și cartea ei de poezii, nu prea comentată, ca să folosesc un eufemism.¹¹ Firește, la moartea ei se declamă, cu cinismul tardiv obișnuit, mari regrete pentru ”atîta bogăție de suflet, atîta talent, atîta frumusețe interioară.”¹²

Fiind atît de neiuibită, Mia adună, desigur, frustrări. Dar nu și ranchiune, căci e suflet eminent bun. Chiar dacă nu are admiratori, ea se consolează cu visarea de iubire, nu fără

³ Cf. Dan Florița-Seracin, ”Scrisul românesc în Banat”, în *Neamul românesc*, nr. 9/2011.

⁴ Idem.

⁵ Ibidem.

⁶ Cel puțin așa rezultă din dedicația pe exemplarul trimis Elenei Farago, unde semnează ”o prea modestă soră”. Cf. Gabriela Braun, Mariana Leferman, *Autografe și dedicații în colecțiile Bibliotecii județene ”Alexandru și Aristia Aman”*, 1834-1946, Craiova, 1998.

⁷ Cf. Gheorghe Luchescu, *op. cit.*

⁸ Idem.

⁹ Constantin Tufan Stan, *Laurian Nicorescu – compozitorul și artistul liric*, Editura Anthropos, 2008, p. 32.

¹⁰ Dumitru Tomoni, *Adunările generale ale regionalei ”Astra bănățeană” (1937-1948)*, în *Analele Banatului*. Serie nouă. Arheologie. Istorie., XVIII, 2010, Editura Mega, Cluj, 2010, p. 279.

¹¹ Totuși, Rus Raul Ionuț, care a inventariat arhiva familiei de cărturari bănățeni Cosma, zice că a găsit un articol scris de Aurel Cosma jr. despre Mia; nu știu însă dacă l-a și valorificat. (cf. site-ul Arhivelor Naționale).

¹² *Societatea de mîine*, nr. 2/1940 (reproduce necrologul din *Dacia* timișoreană).

a-și arăta oarece dispreț (cine știe cât de sincer) față de succesele de frivolitate și de salon ale ”celorlalte”: ”...// A voastră-i viața strălucită!/ Noroc aveți îmbelșugat./ Vi-a rîs la leagăn fericirea,/ Dar suflet soarta nu vi-a dat.../ În inimi voi treziți fioruri/ Din vanitoasă emulare./ Vă măgulește lingușirea.../ Dar să iubiți nu știți nici care!...// A mea-i visarea fermecată/ Din dulce amurgit de seară,/ Și dorurile neîmplinite/ Cu toată sfînta lor povară...// Ursite-mi sunt dureri și lacrimi -/ Dar dragostea mea e cîntare!/ Și rugăciunea mea e rugă -/ Iar resemnarea jertfă mare...” (*Celorlalte*). Cu siguranță Mia și-ar fi dorit ca dragostea să fie după merite și virtuți – iar de-ar fi fost așa, ea era prima iubită (și cea mai iubită), căci e plină de merite (inclusiv merite de sensibilitate). Dar cum și pe-atunci dragostea tot oarbă și proastă era, virtuțile Mieii nu sunt răsplătite nicidecum; ba nici măcar nu sunt băgate-n seamă. Cu toate astea, ea nici măcar ingratului care o ignoră și căruia-i umblă ochii după altele nu-i face reproș; ba din contră, îi face binecuvîntări: ”Tu, cel care nu m-ai iubit,/ Să fii tu binecuvîntat!/ Să nu cunoști ce-i nepăsarea/ Făpturei cui te-ai închinat.../ Iubit să fii și să iubești/ Cu sufletul întreg, senin,/ Și să nu guști îndurerat/ Din al trădărilor venin...// Eu ți-am ieșit pe-al vieții drum/ Vestală-n haină lungă, albă -/ Opați de văpaie-n suflet,/ Din nevinovății o salbă.../ Dar tu treceai ca aiurit/ Cătfînd în zarea-mpurpurată/ Vedeniile altui vis:/ Iubeai pe-o altă, dalbă fată...” etc. (*Celui care nu m-a iubit*). (Sau, și mai răspicat: ”Ași vrea să te mai întlnesc odată/ Pe tine, care m-ai trădat,/ Și-ai fost afit de crud cu mine,/ De atîtea ori m-ai înșelat//...// C-ași vrea ca să te iert, iubite...” etc. – *Iertare*). *La poesia del perdono* e nota cea mai personală a Mieii. Firește că, deși bună la suflet și iertătoare peste măsură, suferințele tot se strîng și, oricît de tainuite (de fapt, tocmai din această cauză), ele devin singura materie de vers a Mieii: ”Dece doriți voi ca să cînt,/ Cînd fiecare al meu cuvînt/ Vă povestește de-o durere/ Purtată tainic, în tăcere.../ Și fiecare vorbă-a mea/ Vă povestește-o jale grea...” (*Prietenilor mei*). Ca și alte ardelence rănite grav în amor (și toate-s rănite dureros), și Mia înțelege poezia ca plîns de inimă, ca robinet de durere. Spre deosebire însă de ele, care și-au făcut iluzii și apoi au căzut în decepții adînci, Mia are preștiința suferinței, a dramei din nepotrivire: ”...// Cîntecele mele toate/ Le-am pornit dintr-un dor mare -/ Și-am știut că nu se poate/ Să urmezi a lor chemare...” (*Am știut că nu se poate*). E drept că nici nu putea pune capac definitiv și aprioric acestui ”dor mare”, întrucît el era de-a binelea vulcanic și, odată slobozit (altfel decît prefăcut în vers), ar fi făcut prăpăd: ”Dorul meu înlăntuit/ De-ar putea ca să pornească,/ Focul lui pîrjolitor/ N-ar putea să-l potolească/ Apele din lumea-ntreagă -/ Numai tu c-o vorbă dragă...” etc. (*Numai tu*). Visuri, însă, tot își face (nu era încotro), cu toate că soarta i le seceră pe rînd: ”Atîtea visuri mi-au murit:/ Plăpînde flori de primăvară...// Și după toate-am plîns amar,/ Că fiecare mi-a luat/ Din suflet cîte-o bucățică -/ Tot mai sărac mi l-au lăsat./ Dar cel din urmă, cel mai drag,/ Cînd s-a-mplinit și el să plece/ El a luat cu sine tot -/ Mi-e sufletul pustiu și rece...” (*Atîtea visuri*). Nu de tot pustiu însă, căci de blestemul iubirii nu scapă nici cînd furtuna se potolește și Mia se mai calmează și resemnează: ”Atîta mi-a rămas și mie/ Din visurile tinereții:/ O dragoste neprihănită/ Ca-ntîia rază a dimineții./ Dar focul ei n-a fost ursit/ Să crească-n miazăzi de vară -/ Că n-a putut ca să trăiască.../ Dar nici nu poate ca să moară...” etc. (*Atîta mi-a rămas*). Din așa calvar de sentiment numai natura o mai înviorează și-o mai readuce la viață: ”Ca ciripit (scuze, dar Mia nu-și face mari probleme din asemenea accidente, destul de frecvente) sfios de paseri/ Adus de vîntul cald de seară,/ Simt cum în suflet îmi învie/ O nouă, dulce primăvară” etc. (*Înviere*). Firește că dorurile o chinuie mereu, așa că Mia desenează cu gingășii o intensă lirică a dorinței: ”Și-aș vrea să fii coala,

aproape.../ S-ating închisele-ți pleoape/ Cu buzele-mi tremurătoare -/ Și părul brun cu bucle dese/ Să-l răscolesc cu mâini ușoare...” (*Dor*). Cu cât mai frustrată cu atât mai aprinsă, dorința face metafore în lanț: ”Precum în codru iedera tremurătoare/ Cu brațe dornice înlănțuie stejarul:/ La pieptul tău ași vrea s-atîrn o viață,/ Uitîndu-mi nenorocul și amarul...” etc. (*La pieptul tău*). Totul e însă în zadar, căci nepotrivirea e dramatică: ”Iubirea mea e floarea parfumată/ A liliacului involt de Maiu -/ E cea mai mîndră de pe plaiu!/ Mireasma ei te farmecă și-mbată...// A ta-i primulă incoloră/ Timid ieșită de sub gheață,/ Tînjește, biata, fără viață,/ Cu moartea fără vreme-i soră...” etc. (*Două iubiri*). Ce-i drept, Mia se plînge tot timpul de nefericire, dar, dacă poeziile sunt jurnal onest, uneori cunoaște și oarece beatitudini, aproape absolute prin intensitate: ”Dac-ar cunoaște-o împărății/ Ne-ar porunci să le-o dăm lor.../ Iar cei bogați ne-ar cumpăra-o/ Cu aurul lor sclipitor.../ Iar cei săraci în rugăciune/ Ar cere-o Tatălui din cer – Și cei viteji ne-ar cuceri-o/ Cu ploaia gloanțelor de fer...” (*Iubirea noastră*). Lucrurile nu merg însă bine pe partitura împlinirii, căci e o iubire vinovată și conștiința creștină n-o lasă pe Mia să se aventureze și abandoneze: ”Mă-nneacă învinuire grea:/ Iubirea mea, iubirea mea,/ Cu tot avîntul tău curat/ Tu nu ești alta, ci păcat...// În sbucium greu, în sbucium mare/ M-opresc la mijloc de cîntare:/ Ți-e viersul dulce, fermecat,/ Iubirea mea, dar ești păcat...” etc. (*Păcat*). Cum scrupulele reprimă și această dragoste vinovată, Mia redevine martira decepțiilor și frustrărilor: ”Mi-e sufletul pustiu ogor,/ În care flori nu mai înflor.../ Iar cele cari au înflorit/ Aveau potirul otrăvit...// Aveau mirosul fermecat:/ Dulceața lui m-a îmbătat/ Și-n urmă i-am simțit amarul -/ O, ce cumplit a fost paharul!” etc. (*Plîns*). Nu-i de mirare, după atîtea istorii de frustrare, că Mia se vede îngropată în singurătate și întunecime: ”...// Și după car la căpătîiu,/ Venea sărmana, cea dintîiu,// Cernită-n vâl, înlăcrămată,/ Iubirea mea de altădată...// ...// Și-n urmă nimeni... Doar steluțe/ Tot aprindeau la lumina...// Și noaptea-n largu-i infinit/ Drapele negre a filfîit,// De-a pus zăbranic peste stele/ Și peste gîndurile mele” etc. (*Cortegiu funebru*). Reveria funebră, plină de autocompătîmire, pune punct unui chin eminent de amor (chiar cu ea se încheie *Noapți-le de argint*, primul din cele trei cicluri).

Mia nu-i însă doar poeta propriei suferințe. Și ea resimte obligația de a participa la post-coșbucianismul ardelenelor, așa că redactează pe ritmuri populare sau coșbuciene numaidecît un ciclu de nostalgii și reverii rurale – *Sub vraja satului*. Cînd e coșbuciană, e coșbuciană de tot: ”În zori de zi, pe lîngă noi/ Te văd că treci de vale.../ Deschid oblonul dinspre drum/ Doar te oprești în cale.../ Dar nu-ntîlnesc privirea ta/ Și mă cutremur toată -/ Închid, deschid, nu știu ce fac,/ Și fug pînă la poartă...” etc. (*În zori*). Face, desigur, și poezie de eveniment patriotic (în ciclul final, *Pro patria*), unde recită ca Aron Cotruș: ”Cutremuratu-s-au Carpații/ Cu vîrfurile de zăpadă,/ Și stîncile descremenite/ Rostogolitu-s-au să cadă.../ Iar brazii seculari învie/ Ca să se mute mai la vale,/ Ca între noi și frații noștri/ Nimic să nu mai stee-n cale...” etc. (*Cîntec de biruință. Alba-Iulia 1918*). Ba chiar și poezie strict ocazională (cum e *Stăpînei noastre*, cu prilejul primei vizite a reginei Maria în Banat, la 4 oct. 1925; dar chiar i-au trebuit reginei Maria – tocmai ei! – șapte ani pentru a vizita o provincie cîștigată? Cam mult). Mia e, deci, într-un fel, o profesionistă a versului, deși pătîmirea e inspirația ei decisivă.